הלכה

בה א טוש"ע י"ד סי' רלד מעיף א: בו ב מיי פ"ה טומאת אוכלין כא:

טוש"ע אריה סימן רב סעיף נוש"ע אריה סימן רב סעיף ב: לא ח מיי' פ"ח מהל' ברכות הלכה ו סמג

עשין כז טוש"ע או"ח סי' רב

סעיף ו: לב טיבל מיי שם הלי

ז ופ"ב מהל' שביתת עשור הלכה ו סמג שם ולאוין סט טוש"ע או"ח סי' רב

סעיף טו יח וסי׳ חריב סעיף

א) ובילה יא: יבמות ט.ן,

ב) עוהליו פ"ב מ"ג וחוליו יין פ"ב מ"ג [חולין קיח:], ג) ערלה פ"א משנה ח, ד) פחחית דר

משנה יוד פסחים דף נב:,

ו) מהרש"ל מ"ז כי הוא מבעל ה"ג ואינו מן הגמ' וכן הוא להדיא ברא"ש, ח) יומא פא:,

נהדים ברח"ם, ה) יותם פם ., ט) שם סוכה לה. [ע"ש בפירש"י ומלוה ליישב], י) [ביומא אימא א"ל רבינא],

כ) יומא שם. ל) וויהרא כהן.

מ) [דף לו:], נ) [כדאימא

תורה אור השלם

וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל וַעַרְלֶתֶם עָרְלֶתוֹ אֶת פְּרְיוֹ וַעַרְלֶתוֹ אֶת פְּרְיוֹ

שָׁלשׁ שְׁנִים יִהְיֶה לְבֶם עֲרַלִים לא יַאָבַל:

ויקרא יט כג 2. אָרֶץ אֲשָׁר לֹא בְּמִסְבַּנֶּת תֹאכִל בְּה לָחָם לֹא תָחְסָר כֹל בָּה אָרֶץ אֲשָׁר אַבְנָיהָ בַּרְזָל וּמִהָרְרַיה פּרִייר

נחשת:

ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט רבי עקיבא

במקום ר"א עבדינן כותיה יוב"ש במקום ב"ה

אינה משנה ותיפוק ליה דנעשה שומר לפרי

ורחמנא אמר יוערלתם ערלתו את פריו את

המפל לפריו ומאי ניהו שומר לפרי אמר רבא

היכא אמריגן דגעשה שומר לפרי היכא

דאיתיה בין בתלוש בין במחובר הכא

במחובר איתיה בתלוש ליתיה איתיביה אביי

דחקור משום לה תשחית הת עלה (דברים כ) וי"ל דלא טעין קבא דלא שייך ביה לא תשחית כדאיתא פ' לא יחפור (ב"ב כו.) אי נמי איירי דמעולה בדמים לעשות ממנה קורות דאו ילא שייך לא תשחית ומיהו משום איסורא דשביעית איכא לאכלה

שיעורן כפול הלבן. ופחות מכאן לא הוי פירא מכאן יש ללמוד דעל בוסר פחות מפול לא מברכינן עליה בורא פרי העץ אלא בורא פרי האדמה: לשון ס"ג והלכתא כמר כר רב אשי מדלגבי ערלה לאו פירא הוא וכו'. והיה אומר הר"מ דלגבי ערלה לאו פירא הוא היינו משום דכל המיהל בארץ הלכה כמותו" בח"ל אבל בארץ ודאי הוי פירא ומברכין עליו בורא פרי העץ ובברכות ליכא חלוק בין בארן לח״ל: ברמיבא. כגון ליטוארי"ו בלעז מברכינן עליה בורא פרי האדמה אבל יבישתא לא מברכינו עליה וכן הלכה בזנגבילא שקורין זיכזי"ברו בלעז וכן (6) קל"ו של גרופל"י שאין רגילים לאכול [אלא] ברטיבא כגון בליטוארי"ו אין מברכין עליהם כלל ביבשתא אבל עץ של קנמון שקורין קניל״ה מברכינן עליו בורה פרי האדמה מפני שרגילין לאכלו ביובש וגם הוא גדל על הארך כמו קנים ועל לוקר"ו מברכינן בורא פרי העץ כי יערי עם דבשי (שיר ה) זה לוקר"ו ואגוז שקורין מושקד"א מברכינן בורא פרי הען שגם נוהגין לאכול אותו ביובש: בל שיש בו מחמשת המינין מברכין עליו בורא מיני מזונות. וכן קלייריט"ש בלע"ז שעושים מהמח ומים או מחלב מברכין עליהם בורא מיני מזונות וכן כשנותנים קמח לתוך פולין חו לתוך עדשים או כרישים וכן לתוך שקדים שעושין לחולה אם עושין אותו כדי שיסעוד הלב או לריך לברך בורא מ״מ ®ואם לדבה כי בעלמאב אינו לריך לברך בורא מ"מ וטוב ° להחמיר ולגמעו "בחוך הסעודה לאחר ברכת המוליא ופטור ממה נפשך:

פרי האדמה) פלפלי רב ששת אמר שהכל רבא אמר "לא כלום ואזדא רבא למעמיה דאמר ירבא יכם פלפלי ביומי דכפורי פמור כם זנגבילא ביומא דכפורי פטור מיתיבי ©היה ר"מ אומר ממשמע שנאמר וערלתם ערלתו את פריו איני יודע שעץ מאכל הוא אלא מִה ת"ל עץ מאכל להביא עץ שמעם עצו ופריו שוֹה ואיזהו זה הפלפלין ללמדך שהפלפלין חייבין בערלה וללמדך שאין ארץ ישראל חסרה כלום שנאמר יארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה לא קשיא יהא ברטיבתא הא ביבשתא יאמרי ליה רבנן למרימר לכם זנגבילא ביומא דכפורי פטור והא אמר סרבא מהאי המלתא דאתיא מבי הגדואי שריא ומברכין עליה בפה"א לא קשיא הא ברטיבתא הא ביבשתא חביץ קדרה וכן דייםא רב יהודה אמר שהכל נהיה בדברו רב כהנא אמר יבמ"מ בדייםא גרודא כ"ע לא פליגי דבמ"מ כי פליגי בדייםא כעין

דוכא

חביץ קדרה רב יהודה אמר שהכל סבר דובשא עיקר רב כהנא אמר בורא מיני מזונות סבר סמידא עיקר א"ר יוסף כותיה דרב כהנא מסתברא דרב ושמואל דאמרי תרוייהו •כל שיש בו מחמשת המינין מברכין עליו בורא מיני מזונות: גופא רב ושמואל דאמרי תרוייהו פכל שיש בו מחמשת המינין מברכין עליו בורא מיני מזונות ואיתמר נמי רב ושמואל דאמרי תרוייהו כל שהוא מחמשת המינין מברכין עליו בורא מיני מזונות וצריכא דאי אשמעינן כל שהוא הוה אמינא משום דאיתיה בעיניה אבל על ידי תערובות לא

קליפי אגוזים והגרעינין חייבין בערלה. דפירי נינהו מכאן ונלבד שלא יראנו. החבר כשהוא לוקט מן הנטיעות: אינה משנה. ואין זה ספק אלא ודאי: וחיפוק ליה. דאי נמי ר' עהיבא דאמר לענין מעשר דלאו פירא נינהו לענין ערלה אסירי קפריסין דהוה ליה שומר: בחלוש ליחיה. סופו שנופל הימנו כשמגיע להתבשל:

כעיו שיש לתפוחים ולספרגליו: מנטרפת. לכבינה לטומאת אוכליו: והנץ שלו. נץ ברמון כקפרס באביונות: אין מלטרף. אע"ג לקי"ל בהעור והרוטב (מולין ד' קיז:) שומרים מלטרפין לטומאה קלה דהיינו טומאת אוכלין הני מילי הליפת האגוז והרמון אבל הנך שומר על גבי שומר הוא ואין מלטרף והכי למרינן בהעור והרוטב (שם ד' קיט:): חייבים בערלה. דרחמנה רבינהו מאת פריו הטפל לפריו והא כך ליתיה שומר בתלוש שכשמתיבש נופל מעל הקליפה: קפרם ליתיה בגמר פירא. כשמגיע סמוך לבשולו הוא נופל ממנו: מתחלי. בתמרי כקפרם בללף: בכופרת. כשהתמרים קטנים קודם בשולם: סבר לה כר' יוםי. דכופרא הוי פרי ואע"פ שלא נגמר לפיכך שומר שלו חשוב שומר: סמדר אסור. עובים כיון שנפל הפרח וכל גרגיר נראה לעלמו קרוי סמדר וקאמר ר' יוסי כיון שבא לכלל סמדר קרוי פרי ואסור משום ערלה: ופליגי רבנן עליה. והלכה כרבים הלכך אביונות בעוד שהקפריסין בהן לאו פירי נינהו ולא מיקרו קפריסין שומר לפרי: נשחר אילנות. חוך מן הענבים: אין קוללין בשביעית. דרחמנא אמר לחכלהם ולח להפסד: משיוליחו. חת ° הפרי: משישרשרו. משיראו בהן כמין שרשרות של חרובין: משיגרעו. שהענבים גסים כגרוע ולהמן מפרש לה: משיניצו. משיגדל הנץ סביב: הוא בוסר הוא גרוע. כל מקום שהזכירו בוסר הוא גרוע: פול הלבן ס"ד. הא בעובים קיימינן: מחן שמעת ליה דחמר. גבי ענבים בוסר הוא דהוי פרי אבל סמדר לא: רבנן. הוא דפליגי עליה דר' יוסי במסכת ערלה וקאמרי בשאר אילנות דמשיוליאו הוי פרי הראוי: ביטיסא. אביונות: כם פלפלי. כל דבר שאדם אוכל שלא כדרכו מקרי כסיסה: פטור. מכרת: המלחה. ליטוארי"ו בלע"ז: שריה. אין בה לא משום בשול נכרים ולא משום געול נכרים: הגדואי. כושיים: חבין קדרה. מין מאכל קפוי כמו חלב שחבלוהו בקיבה כך עושין מאכל קפוי בקדרה ולקמן מפרש לה קמחא ודובשה ומשחה וקרו ליה הברושד"י: דייסה. של חטים כתושות במכתשת:

פיטמה של רמון. הפרח שברחשו

(ל) תום' ד"ה ברטיבא וכו' וכן מסמר של גרופל"י שאין: (ב) ד"ה כל שיש וכו' ואס לדבק. נ"ב ע"ל דף ל"ט ע"א:

הגהות הב"ח

גליון הש"ם

גמ' כל שיש בו כו'. ע' לקמן מ"א ע"ב מוס' ד"ה אלא כו': רש"י ד"ה משיוציאו את הפרי כו'. עי'

מוסף תוספות

, א. בתוס׳ רי״ש כתב, מה״ג הוא זה דפשיט לן רי"ש כתב, כדאמרי' לקמן תבשילא דסילקא לקמן תבשילא דסיקא דשדו ביה קמחא לדבוקי בעלמא הוא דעבידי ומברכים עליו ב״פ האדמה (ועיין כעי״ז בכ״ח).

→)@(< לעזי רש"י

"ליטוארי"ו [ליטוארי אבקה רפואית מומתקת. אברושד"י. (מלה פרסית.

רב ניםים גאוו

מאימתי אין קוצצין את האילנות בשביעית. ומפני מה אין קוצצין מפני

שאמר הכתוב והיתה שבת הארץ לכם לאכלה ודרשי׳ לה לאכלה ולא להפסד רוד לאכלוו דגא לחבסו ובמסכת דפסחים בפרק מקום שנהגו (דף נב) כדאמרינן ר' אילא קץ כפנייתא דשביעי׳ אקשי . עליה והיכי עבד הכי לאכלה אמר רחמנא ולא להפסד אמו דוומנא דלא להפסד וכו' ומפרקינן בסופיה אלא ר' אילא בדנסחני קץ כלומר שאין באין לידי גמר פרי ולכך התיר ר' אילא לקוצן והכיז אמר בעל הלכות ההכין אמו בעל הלכותו בפירושי דנסחני כפניות דנסחני דקרו להו גופרי שיש לברך על הגרעינין של גודגדניות וגרעיני אפרסקין ושל תפוחים וכל מיני גרעינים של פירות בורא פרי העץ: אין קוצצין אילנות בשביעית. וא״ת כלא שביעית נמי חיפוק ליה

ולא לסחורה ולא להפסד:

בו ג מיי׳ פ"ט מהל' מ"ש ונטע רבעי הל' יג טוש"ע י"ד סי רלד סעיף א: ק: בח ד מיי וטוש"ע שס: במ ה מיי שס: ל ו ז מיי פ"ה מהלי שמטה ויוצל הלכה יח

> לג מ טוש"ע או"ח סי׳ רג סעיף ו: לד ג ס מיי׳ פ״ג מהל׳ ברכות הל׳ ד סמג עשין בז נווש"נו או"ח מי כח :סעיף ב וסעיף ט

> > מוסף רש"י הובא בעמוד הבא.

רבינו חננאל

והני מתחלי דערלה אסירי ןהני מתוזלי דערכה אסירי הואיל ונעשו שומר לפרי. פירוש קליפי כפניות שהן שומרין לכפניות שהן כופרי, וכשיוצאים הכפניות ונעשין תמרים, נפלי הני מתחלי ולא מתקמו עד שעת מחולי די א מתקמו כו שפת גמר תמרים]. [רב נחמן סבר לה כר' יוסי וכו'. ואמר רב אסי וכו'. ראה פי' ר״ח פסחים נב ב ג א]. פלפלי רב ששת אמר שהכל רבא אמר ולא כלום. ומיסתברא דכי פלוג רב ששת ורבא בפלפלי בישתא, אבל ברטיבתא . הכל בורא פרי האדמה. דהא תניא בהדיה האדמה, דהא תניא בהדיה עץ מאכל זה פלפלין. ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא פלפלי יבישתא ביומא דכפורי פטור. זנגבילא (ח)[ה]מלתא דאתיא מבי (ח)[ה]מלתא דאתיא מבי הנדואי. דינא כדין פלפלי יבישתא ולא כלום וביום הכפורים פטור. זנגבילא רטיבתא בורא פרי האדמה וביום הכפורים חייב. ועל וביום הכפורים חייב. ועל דבש קנים שנקרא צוקר מברכין בורא פרי העץ, לפי שמוציאו מבשול הקנים המתוקים. וכל היכי דמספקא ליה ליבריך שהכל נהיה בדברו. דתנז ועל כולם מהיה בו בדרן דוגן דעל כולם אם אמר שהכל נהיה בדברו יצא. [בדייסא גרידא כולי עלמא לא פליגי דמברכין בורא מיני מזונות. פי דייסא הריפות גרידא בלא עירוב דבש ובלשון ישמעאל הריסא]. רב ושמואל דאמרי תרוייהו כל שיש בו חמשת המינין . מברכיז עליו בורא מיני מזונות. וכל שכן כל שהוא כדאידך דרב י ושמואל. ואע"ג דאיתותבו רב ושמואל, לא איתותבו [ואותבו] עלה מברייתא דמברך אאורז בורא מיני מזונות ונדחו דבריהם. אבל כוותייהו ומברכים בורא מיני מזוונת. ולאחריו ברכה מעיז שלש.

יפיםמא של רמון מצמרפת והנץ שלו אין י-פיםמא מצמרף מדקאמר הנץ שלו אין מצמרף אלמא דלאו אוכל הוא ותנ' גבי ערלה יקליפי רמון והגץ שלו קליפי אגוזים י יוהגרעינין חייבין בערלה אלא אמר רבא היכא אמרינן דנעשה להו שומר לפירי היכא דאיתיה בשעת גמר פירא האי קפרם ליתיה בשעת גמר פירא איני והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ייהני מתחלי דערלה אסירי הואיל ונעשו שומר לפירי ושומר לפירי אימת הוי בכופרא וקא קרי ליה שומר לפירי רב נחמן סבר לה כרבי יוסי דתנן ∘רבי יוםי אומר סמדר אסור מפני שהוא פרי ופליגי דרבנן עליה מתקיף לה רב שימי מנהרדעא ובשאר אילני מי פליגי רבנן עליה והתנן ימאימתי אין קוצצין את האילנות בשביעית ב"ש אומרים כל האילנות משיוציאו וב"ה אומרים יהחרובין משישרשרן והגפנים משיגרעו והזיתים משיניצו ושאר כל האילנות משיוציאו ואמר רב אסי הוא בוסר הוא גרוע הוא פול הלבן פול הלבן ס"ד אלא אימא ישיעורו כפול הלבן מאן שמעת ליה דאמר בוסר אין סמדר לא רבנן וקתני שאר כל האילנות משיוציאו אלא אמר רבא היכא אמרינן דהוי שומר לפרי היכא דכי שקלת ליה לשומר מיית פירא הכא כי שקלת

מברכינן עליה בורא פרי העץ אלא בורא דייסא כעין חביץ קדרה. לקמן מי מפרש לה חטי דמתברי באסיתא ויהבו בהו דובשא ועביד להו

בקדירה: סמידא. סלת: קמ"ל

העץ דכיון דלא עבדי פירא אחריני היינו פירייהו ואית בכבא קמא בפ׳ החובל בחברו (97 צא) אמר רב דיקלא דטעין קבא אסור למיקצייה והא אנן תנן וכמה יהא בזיתים ולא יקוצנו רובע שאני זיתים דחשיבי ווו המשנה אע״פ שהיא בשביעית לא הקשו ממנה הניך דכרון רא עברי פרא אחריני היינו פרייהו ואית בבבא קמא בפי החובל בחברו (וף צא) אמר רב דיקרא דטעין קבא אסור למיקצייה והא אנן תנן וכמה יהא ביותים רא יקרנו רובע שאני ויתים רחשיבי ווו המשנה אצים שהיא בשפיעית בלבד מפני שכל דבר שיש בו הפסד הוא אסור מן הכתוב דכתיב (דבריים ב) לא תשחית את עצה הלא תראה כי כל שדמי עציו יקרים ויש
לעלה דבר אלא משיעורא דאת ביד הוא רובע ורב אמר קב אלא מיהו דברי רב בכל השנים קאמר הוא אמר האה כי כל שדמי עציו יקרים ויש
הנא בעציו יותר מפריו מותר לקוצ הואיל והוא משתכר בקציצות אינו עובר עליו משום לא תשחית כדאמרי" אמר רבינא ואם היה מעולה בדמים מותר ואיתא בביע בחרא בפרק לא יחפור (וף כו) מאי דמסייע לה ובסוף פ' הישן תחת המטה (טוכה וף כים) הזכירו ענשו של דבר ואמרו בשביל ד' דברים
מאורות לוקין ואחד מהן קוצצי אילנות טובים וזה הדבר נוהג בשאר השנים אבל בשביעית אין מותר לקוץ מהפירות אלא לאחר שנגמרין כגון כפניאתא דנסתני דהוא גמר פירי דידהו דרחמנא אמר תהיה כל תבואתה לאכול ואמרי בגמ' מלמד שאינה נאכלה ולא להפסד דתנן (שביעית פרק ד משוה) כל האילן כיון שבא לעונת המעשרות מותר לקוצו בריר ורש ליה רבון לאכלה ולא להפסד דתנן (שביעית פרק ד משוה) כל האילן כיון שבא לעונת המעשרות מותר לקוצו אמר לאכלה ודרשי ליה רבון לאכלה ולא להפסד דתנן (שביעית פרק ד משוה) כל האילן כיון שבא לעונת המעשרות מותר לקוצו:

ליה לא מיית פירא הוה עובדא ושקלוה

לנץ דרמונא ויבש רמונא ושקלוה לפרחא

דביםיתא ואיקיים ביםיתא יוהלכתא כמר

בר רב אשי דזריק את האביונות ואכיל את

הקפריסין ומדלגבי ערלה לאו פירא נינהו

חלגבי ברכות נמי לאו פירא נינהו ולא